

A FÖLDHASZONBÉRLET REFORMJA

A FÖLDBÉRLET ELTERJEDÉSE az egyes államok közgazdasági életében igen különböző. Elterjedésénél főleg történeti és gazdasági feltételek játszottak hathatósan közre. Számbeli szaporodásánál jelenleg a halálozás, kiskorúság, a tulajdonos visszavonulása a gazdálkodástól, sok esetben tőkehiány vagy szaktudás hiánya, de legtöbbször éppen a meglévő tőkék és a kínálkozó előnyös gazdasági helyzetek jobb kihasználása játsszák a döntő szerepet. Alkalmos eszköz továbbá a földbérlet arra is, hogy általa csonka, egyoldalú gazdaságok kiegészíttessenek. Sok gazdaság kaszáló vagy legelő hiányában kénytelen ilyen területeket kibérelni.

A földbirtok hasznóbéradása azoknál a jogi személyeknél, amelyeknél a házi kezelést nehéz keresztülvinni, sok esetben elkerülhetetlen. Ilyen személyek főleg: állam, város, egyház, alapítvány és község. Ezen földbirtokok egészséges béradása rendesen enyhíti a birtokmegosztás aránytalanságait és a korlátolt forgalmú birtokok merevségét. Ilyen módon a korlátolt forgalmú birtok a föld használatából és jövedelméből juttat a népesség földnélküli elemeinek is. Ebben az esetben a földbérleti rendszernek kiváltképp benépesítés! szempontjai lépnek előtérbe, míg egyéb előnyei — mint nagyobb tőke, nagyobb szaktudás — alig érvényesülnek.

A földhasznóbérletnek idők folyamán többféle alakja fejlődött ki, és pedig: az időre szóló hasznóbérlet, a részes földbérlet és örökhasznóbérlet. Maga az időbeli hasznóbérlet is lehet kis-, közép- és nagybérlet.

CSONKA-MAGYARORSZÁGON a földhasznóbérlet elterjedésének és nagyságának számszerűségét legszemléltetőbben a statisztikai adatoknak kellene kimutatnia. A földbérletek számszerű kimutatása és megismerése a dolog természeténél és éppen a hazai bérleti rendszer rendezetlenségénél fogva — sajnos — statisztikailag nem lehetséges annyira, mint amennyire az szükséges volna. Jelenleg megbízható statisztikai adataink csak a földbérlők számáról vannak. E szerint Csonka-Magyarország földbérlőinek számát az alábbi táblázat mutatja:

A haszonbérlet területe kat. holdakban :¹

		Földbérlek száma :	
		1920 és 1930	
I	kat. hold alul	24.075	17.504
I—5	„ „	43.571	83.065
5—10	„ „	12.736	24.720
10—20	„ „	7.881	15.615
20—50	„ „	5.697	9.418
50—100	„ „	1.825	2.294
100—200	„ „	892	1.131
200—1000	„ „	1.096	1.433
1000	„ „ felül	387	837
Összesen :		98.160	156.017

A földbérlek számával kapcsolatban tehát nagyfontosságú körülmény annak a megállapítása, hogy a földbérlek mekkora nagyságú területeken gazdálkodnak? Sajnos, hogy erre vonatkozólag sincsenek pontos statisztikai adataink s csupán némileg tájékoztatnak a Gazdacímtár 1925. évben megjelent számában kizárólag a 100 kát. holdnál nagyobb területet művelő földbérlekre vonatkozólag közölt adatok. E szerint az összeállítás szerint a közép- és nagybirtokosok földbirtokának haszonbérbe adott területe kitett:

Birtoknagyságcsoport. ²		Az összes haszonbérbe adott terület
100—500	kat. hold	328.662
500—1.000	„ „	180.053
1.000—2.000	„ „	193.323
2.000—3.000	„ „	123.539
3.000—5.000	„ „	121.511
5.000—10.000	„ „	236.606
10.000—20.000	„ „	189.858
20.000—30.000	„ „	110.877
30.000—50.000	„ „	141.561
50.000—100.000	„ „	329.604
100.000	„ „ felül	100.430
Összesen :		2.056.024 kat. hold

A 100 kát. holdon felüli földbérlek tehát 2,056.024 kat. holdon gazdálkodnak, míg a 100 kat. holdon aluli földbérlek saját becslésem szerint legalább is 1,200.000 kat. holdon gazdálkodhatnak. Így a földbérlek e két főcsoportja az ország 16.150.000 kat. holdat kitevő összterületéből körülbelül 3,300.000 kat. holdon gazdálkodnak, vagyis az összes földterületnek 20%-án, azaz egyötöd részén.

Az itt közölt statisztikai adatok még azon fontos körülményt is dokumentálják, hogy jelenleg Csonka-Magyarországon számbelileg a kisbérlek vannak többségben a közép- és nagybérlek fölött. Ez a körülmény kiválóan világítja meg nálunk a kisbérle társadalom munkájának nagy gazdasági és szociális jelentőségét.

A földbérle osztály helyzete már Nagy-Magyarország közgazdasági viszonyai között is — talán nem utolsó helyen — megoldásra váró feladat volt; viszont a szükséges rendezés elmaradásával e társadalmi réteg sorsa az idők folyamán az elavult termelési rendszer, a szervezetlen értékesítés, a drága hitel, valamint a korszerű

¹M. Stat. Szemle, 1933. 71. old.

²Gazdacímtár: 50 old. 1925,

földbérlő törvény hiánya miatt mindinkább csak rosszabbra fordult. A helyes földhaszonbérleti rendszer életnyilvánulása ugyanis bizonyos szabályoktól függ, amelyeket — ha a közgazdasági élet nem tud kellően érvényre juttatni — az államhatalom köteles törvény formájában mindenkire kötelező erejűvé tenni.

Igazságos földbérleti törvény megalkotása nemcsak a földbérlő érdeke, hanem érdeke a földtulajdonosnak is. Éppen napjainkban tapasztalhatjuk, hogy megfelelő törvény hiányában egyre nehezebbé és nehezebbé válik a haszonbérleti szerződések megkötése és igazságos elbírálása. Törvény hiányára mutat továbbá a sok perlekedés, sőt sokszor gyűlölet a földtulajdonos és haszonbérelője között.

A földhaszonbérleti viszonyok törvényes szabályozása szükséges továbbá azért is, mert nem engedhető meg, hogy a földtulajdonos és földbérlő közötti jogviszony pusztán a felek személyes ügyévé váljék, A két fél közötti jogviszony rendezett volta ugyanis a közérdeket is nagy mértékben érinti s e szempontból a földbérlő törvényhozási és közigazgatási rendezése az államnak nemcsak joga, de immár elodázhatatlan kötelessége.

A külföldi államok közül a földhaszonbérleti viszonyokat Anglia már 1870-ben törvénnyel szabályozta. Ezen idő óta is több nagyje entőségű törvényt alkotott a földbérleti viszonyok korszerű rendezésére. Jelenleg legfontosabb földbérleti törvénye Angliának az 1908. évi Agricultural Holdings Act. Törvényeiben Anglia főképp a földbérlők gazdasági és szociális érdekeinek megvédésére törekedett.

Franciaország először 1889-ben hozott törvényt a rés: földbérleti viszony rendezésére.

Németország már az 1910-ban életbelépett polgári törvényei szabályozta a földbérleti viszonyokat. A háború után pedig több n jelentőségű intézkedést tett a földbérleti kérdések terén. Így még 19. ban életre hívta a kisbérlők érdekeinek védelmére a földbéregyeztető bizottságokat. E bizottságnak jogában állott a földbér méltányos megállapítása, a lejárt haszonbérleti szerződések méltányossági okokból való meghosszabbítása, valamint a földbérlő érdekének veszélyeztetése esetén a bérlet időelőtti megszüntetésének kimondása.

Ausztria 1913-ban külön törvénnyel szabályozta Görz és Gradiska tartományaiban a részes földbérleti viszonyokat. Már 1917-ben törvényt hozott a kisbéried viszonyok általánosságban való rendezésére, sőt a mai Ausztria is több törvényt alkotott e kérdések korszerű megreformálására.

Oláhország először 1907-ben hozott törvényt a földbérleti viszonyok rendezésére, majd 1909-ben a földbérlőszövetkezet és földbérlőtárszt kérdéseit is törvényhozási úton szabályozta.

A háború után Lengyelország és Csehország is törvényt hoztak a földhaszonbérleti viszonyok megfelelő szabályozására.

Amíg tehát az itt felsorolt államok már régen törvényt alkottak a haszonbérleti viszonyok szabályozásáról, azokkal ellentétben mi még ott tartunk, hogy törvény hiányában egypár kezdetleges rendelettel igyekeztünk földbérleti viszonyainkat úgy ahogy szabályozni. Ezért nálunk napjainkban is a haszonbérleti szerződések terén a „contractus contrahentibus legem ponit“ elve az irányadó, vagyis az, hogy a szerződésbeli megállapodás szab törvényt a felek között.

A magyar törvényhozás és közigazgatás eddigi intézkedéseiben túlnyomórészt a földtulajdonosnak fogta pártját és a földbérlő pana-

szeit, igényeit — legyenek azok jogosak vagy jogtalanok — elnyomni, illetve mellőzni törekedett. Így sokszor a két fél közötti ellentét szinte gyűlöletté fajult, aminek rendesen maga a gazdálkodás adta meg az árát. A földbérő osztály azért is sürgeti a haszonbérleti viszonyok törvényhozási rendezését, hogy a gazdasági életből végre valahára a jogtalan gazdagodás és az indokolatlan károsodás tisztességtelen lehetőségei kiküszöböltessenek.

A magyar mezőgazdasági kultúra fokozásában és terjesztésében is nagy érdeme van a földbérő osztálynak. A földbérők sorában ma az ország legkiválóbb gazdái találhatók. Vezetnek a növénynevelés, sőt az állattenyésztés terén is. Ezek a nagy feladatok a jövőben még fokozottabb igényeket támasztanak velük szemben. Mind világosabb tehát, hogy a földhaszonbérleti jogviszony korszerű szabályozása ma már valójában a magyar földbirtokrendszer egyik legnagyobb jelentőségű problémája.

Korszerű földbérő-törvényben kell mindenekelőtt szabályozni a haszonbéri időtartamot, nemzeti és faji szempontok érvényesülését; bérletbiztosítékot; elemi csapás esetén a bérleszállítás kérdését; kötött forgalmú birtokok kis- és középberletekbe való adásának ügyét; a haszonbérleti terület maximumát; gazdasági vitás kérdések eldöntéséle szolgáló gazdasági (vegyes) szakbíróóság ügyét; a bérleménybe fektetett beruházások értékének megtérítését; haszonbérek arányosításának mértékét a kigazdálkodható jövedelemhez, az adózás kérdését, a törvényes zálogjog új megállapítását, a haszonbérő gondos, szakszerű és türelemmel kímélő gazdálkodása irányelveit, örökhaszonbérlet és feles haszonbérlet alapelveit s végül a felmondás megállapítását.

A földhaszonbérleti viszonyok és érdekek törvényes rendezését hazánkban azonban nemcsak tisztán anyagi körülmények, de kiváltképp nemzeti szempontok is szükségessé teszik. Ezt sürgeti főleg Csonka-Magyarország 156.000 földbérője és a kezükben lévő mintegy 3,300.000 kat. hold földterület közgazdasági jelentősége. Ezt kívánják végül azok a szomorú állapotok, amelyek arról tesznek tanúságot, hogy a magyar gazdatársadalom és állam még most sem méltányolja eléggé a földhaszonbérlet gazdálkodásnak mezőgazdasági, főleg közgazdasági szerepét és jelentőségét.

A FÖLDHASZONBÉRLET reformjának második nagyjelentőségű problémája: a földbérőosztály hitelügyének és adósságainak rendezése. A magyar mezőgazdaság boldogulása és fejlődése megköveteli a több munkát és a nagyobb befektetéseket. Elegendő tőke nélkül ugyanis a természet leggazdagabb kincsei is meddők maradnak, az ember legnagyobb szorgalma és értelmisége is csak kevés hasznot hozhat. Ma nálunk azonban főleg a földbérő osztály az, amely megfelelő hitelszervezet hiányában rendkívül nehezen tudja még a legszükségesebb hiteltőkét is megszerezni. Ezzel szemben a nyugati nagy nemzetek közgazdasági élete már több évtizeddel ezelőtt megteremtette a földbérőosztály hitelszervezetét: az ingójelzálog törvénybe iktatása segítségével.

A mi közgazdasági viszonyaink között is nagyfontosságú lenne: az ingójelzálogjogi intézmény megalkotása, amelynek legtöbb hivatása volna a földbérlőosztály jobb hitelezésének megvalósítása, továbbá a mezőgazdasági üzemi hitel vajúdó kérdéseinek megoldása. Az ingójelzálogjogról szóló törvényjavaslat még 1926-ban elkészült. E törvényjavaslat alap gondolata, hogy a gazda ingó vagyonára akként vehessen fel kölcsönt, mint az ingatlanokra, tehát továbbra is ő maradna az ingóság birtokosa, vagyis az csak jelképi fedezetként szerepelne.

Az ingójelzálog-intézmény megalkotásánál rendezni kell: a földtulajdonos és érdekelt hitelintézet zálogjogát lehetőleg úgy, hogy árverés alkalmával haszonbérbeadó és hitelező 50—50 százalékos arányban részesedjék. (Ez az álláspontja a német ingójelzálogjogi törvénynek is.) A földbérlőhitel eredményes szolgálata terén meg kell továbbá alkotnunk a mezőgazdasági kamarák kebelében a földbérlő-kataszter nyilvántartását. Ennek tárgya lenne: az élő és holt instrukció, a vetések, időleges termények s az esetleges ipari üzemek, amelyekkel a bérlet fel van szerelve s végül a bérleti szerződés legfontosabb megállapításai. E szerint a bérlőkataszterben regisztrálva lennének mindazok a kellékek, amelyek a földbérlő általános hitelképességének elbírálásához szükségesek. Mert ma a dolog úgy áll, hogy a földbérlőnek az ingóvagyonra mintha csak nem is léteznék, mikor hitelre van szüksége.

A FÖLDBÉRLŐOSZTÁLY hitelkérdéseinek rendezésével kapcsolatban feltétlenül meg kell oldani a földbérlőosztály eladósodását is. Az eddigi gazdaadósság-rendezéseknek nagy hibája, hogy a védettséget és egyéb kedvezményeket a törvény csakis a tulajdonos gazdákra terjeszti ki és a bérlőgazdákról még csak tudomást sem vesz. Ha a bérlők a gazdaszenvedés minden kálváriáját végigjárták a birtokos gazdákkal, méltányos hogy akkor, amikor ezeknek visszaadják a megélhetés reményét, róluk se feledkezzenek meg. De nem is igazságos az, hogy az a bérlő, aki véletlenül földbirtokos is, a birtoka révén élvezheti azok után a tartozások után is a védelmet, melyek mint személyi hitelek terhelik. Jelenleg a földbérlőosztály adóssága 200 millió pengőre becsülhető. E téren főleg azok a kisbérlők várják joggal a segítséget, akik hosszabb lejáratú béreleiken házat építettek, gyümölcsöst, szőlőt telepítettek s most a viszonyok rosszra fordulása következtében adósságaik rendezetlensége miatt a pusztulás szélén állanak.

A harmadik megoldandó kérdése a földhaszonbérleti rendszernek a földbérlőszövetkezet szervezeti kérdése.

A földbirtokkezelésnek újabb formája a földbérlőszövetkezet kezelés. A valóságban egyébként a társas gazdálkodás eszméje nem új a mezőgazdaság terén. Sok községnél úgy a legelő, mint az erdőkezelés terén a közös birtoklás és használat már régen divatban volt. Az újkor a társulás (szövetkezés) eszméjét és elvét számos produktív alakban főleg a hitel, fogyasztás, közlekedés és ipar terén érvényre juttatta, legújabbán pedig a mezőgazdálkodás körében is magának utat tömi igyekszik.

A kishaszonbérlok mai nehéz helyzetén sokan a földbérlokszövetkezet létesítése által óhajtának segíteni. A földbérlokszövetkezetnél tulajdonképpen sok kisvagonú ember társul, hogy együttes munkával hasznosítsák a földet. A földbérlokszövetkezetet is a tagok és szervei (igazgatóság és felügyelőbizottság) alkotják. Az igazgatóságnak jut a legfontosabb szerep, amennyiben feladata: a szövetkezet vezetése és irányítása. Az igazgatóság mellett van a felügyelőbizottság, melynek feladata a gazdálkodás menetének és vezetésének ellenőrzése s általában a szövetkezet minden tevékenységének, működésének felülvizsgálata.

A földbérlokszövetkezet vezetése azonban nem hasonlítható, illetve non mondható teljesen azonosnak más szövetkezet vezetésével. Mert itt a szövetkezet ügyeit non lehet egy általános, mindenkor és mindenütt érvényben levő elvek alapján vezetni, irányítani, illetve a tagok teendőit, munkaköreit nem lehet egy általános séma alapján megállapítani és kiosztani.

Éppen ezért nagyon fontos, hogy legalább 1000 kat. holdra terjedő földbérlokszövetkezetek alakuljanak. Ekkora nagyságú földbérlet ugyanis elbír egy szakképzett vezetőt, aki az adott közgazdasági állapotokra való figyelemmel kell, hogy megállapítsa az egyes tagok időszakonkénti munkateendőit, valamint ő adja meg az egyes tagoknak munkakörük végrehajtása terén a helyesebb irányítást is. E szövetkezeti vezetőnek egyúttal nemcsak mezőgazdasági szakképzettséggel kell bírnia, hanem szükséges, hogy kereskedelmi szakismeretekkel is rendelkezzen. Mert ma már nem elég csupán a szövetkezet szakszerű és eredményes termelése, de elengedhetetlen követelmény, hogy termelvényeit nyereséggel is tudja értékesíteni.

A földbérlokszövetkezetnek két típusa lehetséges. Az egyik mód az, amikor a tagok közös művelést folytatnak. A valóságban azonban a közös gazdálkodást folytató földbérlokszövetkezet csak ritkán boldogul. Az ember — amint sokan állítják — nem ló, hogy mások, a gyengébbek helyett is húzzon s mert éppen hogy nagyon is ember, a saját munkáját jobbnak, értékesebbnek tartja és mindig azt hiszi, hogy a közös gazdálkodással becsapódott, mert többet adott a közösbe, mint a társai. Így a földbérlet terén is csak olyan szövetkezet boldogul, amely az egyéni gazdálkodás immunitását bizonyos mértékig megóvjá, vagyis nem kommunisztikus közösség, hanem bizonyos mellékteendők szövetkezeti ellátására irányuló tömörülés. Ilyen céllal irányuló tömörülés képét mutatja pl. a tejtermelés, a búzatermelés szabályozása, közös bevásárlás, közös hitelszerzés, általában a mezőgazdasági termelvényeknek közös értékesítésére való törekvés.

A földbérlokszövetkezetnek tulajdonképpen csak az a formája életképes, ahol a tagok közös erővel vesznek ki valamely földterületet s a közös célkitűzésnek megfelelően ugyan, de — az elparcellázott területeken — az individuális gazdálkodás szellemében gazdálkodnak. Mert a mezőgazdálkodásnál az egyéni képességek csakis úgy juthatnak érvényre a termelés különböző ágaiban teljességgel. Itt kellene most már az igazi földbérlokszövetkezet vezetőségének mindazon gondozó szerepeket betöltenie, amiket valaha a földesúr töltött be a jobbagység idején. Még így is a földbérlokszövetkezet megalkotása csak ott sikerül-

hét, ahol a termelés már szervezettebb, a népesség már intelligensebb, fegyelmesebb, szorgalmasabb és kifejlődött nála a társas szellem.

Jelenleg a földbérlő szövetkezetek létesítése terén áldásos munkó-
dést fejt ki az Országos Központi Hitelszövetkezet. E hitelszövetke-
zeti központ rendszerint vidéki hitelszövetkezete kebelében szervez
földbérlő szakcsoportokat. Ezek száma jelenleg 55 és mintegy 50.000 kat.
holdon gazdálkodnak. A hitelszövetkezeti földbérlő szakcsoport tőkéje,
megbízhatósága és üzleti tevékenysége révén könnyebben tud tagjai
részére nagyobb földterületet kibérelni. Azonkívül a hitelszövetkezet
mint jogi személy — kiváltkép a kötött forgalmú földbirtokok tulaj-
donosainak — úgy anyagi, mint erkölcsi szempontból nagyobb garan-
ciát tud nyújtani, mint maga az egyes földbérlő.

Sajnálatos dolog, hogy nálunk eddig son a földbérlő osztály,
sem az állam nem karolta fel a földbérlő szövetkezetek ügyét. Mert
ha valamikor szükség volt földbérlő szövetkezetre, a mai nehéz idők
azok, amelyekben a gazdák egyesült erejükre támaszkodva hathatósan
elősegíthetik a maguk és gazdatársaik boldogulását. Éppen ezért a
magyar földbirtokpolitikanak — kiváltkép a földmunkás- és kisgazda-
osztály megsegítése érdekében — egyik nagyfontosságú feladat kell
hogy legyen a földbérlő szövetkezet gazdasági és jogi viszonyainak
rendezése.

A negyedik nagyjelentőségű problémája a földhasznóbérlési rend-
szernek a földbérlő osztály érdekképviseletének megszervezése. Fel-
fogásom szerint itt az ideje, hogy a földbérlők törvényes érdekképvise-
letet nyerjenek, mert a mai állapot e téren nem kielégítő. A mező-
gazdasági törvényes érdekképviseletről szóló 1920. évi XVIII. törvény-
cikk a földbérlők érdekei szolgálatának ellátásáról nem tartalmaz hatá-
rozott előírásokat. Így tisztán a kamarák tetszésétől függ, vajjon mi
módon kívánják szolgálni a földbérlők érdekeit.

Hazánkban a földbérlési osztály érdekeinek megvédésére és kép-
viseletére eddig a szabadtársulás útján törekedett. A földbérlők
eddig szervezkedésében azonban az alkotó erő nem tudott kifejlődni
s az alkotás, az eredmény és a nagyobb jövedelmezőség mindig el-
maradt s végül minden az érdektelenség, a közöny kódébe foszlott.
A földbérlők jelenlegi tehetetlen szervezkedésének kísérő akkordjai
lettek a baj és panasz, az anyagi és erkölcsi züllés s végül egy üres
egyesületi dm tartalom nélkül.

A földbérlő osztály érdekeinek megfelelő képviseletére és meg-
szervezésére a törvényes érdekképviseleti formát tartom. E szempont-
ból minden kerületi mezőgazdasági kamara kebelében a kamarai törvény új
megállapításával bizonyos különállással bíró önálló földbérlő szak-
osztály alakulna. Szükségesnek tartom továbbá, hogy a városi, mint
a törvényhatósági mezőgazdasági bizottságok kebelében külön föld-
bérlő szakosztály létesüljön. A földhasznóbérlők országos, egyetemes
érdekeinek szolgálatára pedig Országos Földbérlő Kamarát kell ala-
kítani, melynek feladata lenne a kamarák földbérlő szakosztályainak
irányítása és együttes ellenőrzése a kamara vezetőségével, továbbá a
minisztériumnak hasznóbérlési ügyekben való támogatása.

A földbérlők törvényes érdekképviselőtének megvalósításával kapcsolatban azt is szükségesnek tartom, hogy a földművelésügyi minisztérium földbirtokpolitikai főosztályának keretén belül a földbérlők ügyeinek intézésére önálló földbérlési ügyosztály létesüljön. Ezen ügyosztálynak vezetője pedig olyan személy legyen, akinek országos viszonylatban a földbérlési ügyek terén kellő tapasztalata, jártassága és szakismerete van.

VÉGÜL napjainkban alapvető problémája a földhaszonbérleti rendszernek a földbérlési telepítés megoldása. Csonka-Magyarország földbirtokmegoszlása dacára a földreformnak még több tekintetben helyesbítésre szorul. Kiváltképp nagy területet foglalnak el és rosszul hasznosítják a kötött forgalmú birtokokat. Jelenleg az 50 kat. holdon felüli korlátolt forgalmú birtokok 3,827.000 kát holdat tesznek ki s az ország összterületének 24%-át foglalják magukba. E nagyterületű birtokoknak helyesebb és a szociális célt szolgáló jobb kihasználásáról gondoskodnunk kell s ha ezt nem tehetjük meg a szabad tulajdonba való bocsátás által, legalább a haszonbérleti forma útján tegyük azt könnyebben elérhetővé.

A kötött nagybirtokok felhasználása terén napjainkban főleg az a felfogás lép előtérbe, hogy e birtokok nagy részét a kisemberek gazdasági boldogulását szolgáló kishaszonbérlet formájában kell hasznosítani. Ezáltal a földbérlet utat nyit a derék, szorgalmas mezőgazdasági munkásnépnek a földesgazdák közé való emelkedésre. A haszonbérlet telepítés alkalmas továbbá munkás kerttelepek létesítésére, törpebirtokok kiegészítésére, valamint középbirtokok számának növelésére. Kiváltképp a tőkeszegény, de szorgalmas földmunkásnak tudjuk így a birtokszerzést lehetővé tenni. A haszonbérlet telepítésnél a föld megváltása egy vagy két évtizedes bérleti idővel kezdődik, ezen idő alatt a telepes megismeri a földet és a viszonyokat, jártasságot szerez a vidéki gazdasági termelésben s végül egy kis tartalékot gyűjt.

A haszonbérlet telepítés sikeressége érdekében feltétlenül rendezni kell intézményesen a haszonbérleti viszonyokat és pedig a bérbeadás méltányos feltételeit, az elérhető kedvezményeket, a megváltás nagyságát, az adókat, a gazdálkodás feletti felügyeleti jog gyakorlását s a ki mozdítás kérdését. A haszonbérlet telepítésnél kell főleg alkalmazni a földbérlő szövetkezet formáját.

A földhaszonbérlet kérdése egy emberöltő óta alig vette a közfigyelmet igénybe és sem az állami, sem a társadalmi tevékenységnek nem képezte gondját az, hogy a sok kisbérlő ügye miként fejlődik s vajjon rendelkezésére állanak-e a további emelkedés eszközei? Igaz, hogy az utolsó 30—40 év alatt sok intézkedés történt a mezőgazdálkodás, valamint a mezőgazdasági népesség szellemi és anyagi haladásának előmozdítása érdekében. A földbérlők érdekeinek az előmozdítására és megóvására azonban mindezt ideig alig tettünk valamit; azok haladtak és haladnak ma is a maguk útján úgy ahogy bírnak, minden állami vagy társadalmi támogatás, segítség nélkül.

A gazdatársadalom, főleg pedig a földbérlő osztály boldogulása érdekében az itt felsorolt problémákat tovább nem hanyagolhatjuk el.

Régóta közfelfogás nálunk, hogy Magyarország elsősorban agrárország, amely körülményt nem elég csak hangoztatni, hanem azt a cselekvéssel támogató és nemzetépítő gondolat tengelyébe kell állítani. A földhaszonbérlet nemzeti hivatást csak akkor teljesíthet, ha a magyar faj megerősödését és boldogulását szolgálja. Akic a föld — azé az ország! Meg kell hódítani és biztosítani a magyar földet a magyar agrárnépesség számára. A földben tenyészik a nemzet évezredek fája s a gazdálkodó társadalom e gyümölcsöző fa gyökere. E nemzetfenntartó réteg jobb boldogulása érdekében reformáljuk meg sürgősen földhaszonbérleti viszonyainkat is, mert a népek mai nagy harcában csupán az erős és fejlődésképes nemzeteké a jövő.

SZEKERES ENDRE